

De Zaak NU
Belangenvereniging voor presentatie-instellingen
Hogewal 1-9
2514 HA Den Haag
070/3658985

Aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Halbe Zijlstra
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Rijnstraat 50
2515 XP Den Haag

Betreft: uitgangspunten cultuurbeleid van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap, referentie 256379

Den Haag, 10 december 2010

Geachte heer Zijlstra,

Het veld 'beeldende kunst' is breed, dynamisch en divers: het varieert van musea en commerciële galeries tot kunstenaarsinitiatieven en presentatie-instellingen, van postacademische instellingen en kenniscentra tot biënnales. Een aantal van deze instellingen is opgenomen in de Basisinfrastructuur. Presentatie-instellingen zijn, anders dan musea of galeries, tot nu toe niet georganiseerd geweest. Daar is nu verandering in gebracht. Sinds kort bestaat de Nederlandse belangenvereniging voor presentatie-instellingen, opererend onder de naam "De Zaak NU".¹ De eerste maand van haar bestaan telt De Zaak NU al meer dan vijftig leden: presentatie-instellingen uit het hele land, van Beetsterzwaag tot Heerlen, hebben zich aangesloten.

In deze brief vragen wij uw aandacht voor de volgende punten:

Uniek karakter in het culturele bestel

Presentatie-instellingen, of ze nu groot of klein zijn, richten zich op het tonen, onderzoeken en realiseren van hedendaagse beeldende kunst: kunst van hier en van elders, 'heet van de naald' en 'vers van de pers'. Presentatie-instellingen hebben geen collectie, maar maken de productie van nieuwe kunstwerken mogelijk, stimuleren de noodzakelijke reflectie op actuele ontwikkelingen en bemiddelen tussen kunst en publiek. Het zijn de instituten die bij uitstek de basis vormen voor innovatie, economische ontwikkeling, maatschappelijke vernieuwing en bewustzijn.

¹ De naam De Zaak NU refereert naar één van de *godfathers* van het kunstenaarsinitiatief, De Zaak, dat in 1979 in Groningen werd opgericht.

Musea en archieven confronteren ons met cultuurvormen en meesterwerken uit het verleden die ons blijvend inspireren. Presentatieinstellingen focussen op de kunst van vandaag die een voorschot neemt op de toekomst, waarin en waarmee wordt nagedacht over wat anders en nieuw is, over wat kan komen. Presentatie-instellingen zijn voor de sector beeldende kunst wat de afdelingen Research en Development zijn in elk gezond bedrijf.

De Zaak NU maakt zich grote zorgen over de manier waarop U in Uw uitgangspunten voor het cultuurbeleid lijkt om te willen gaan met kunstvormen die nieuw zijn, experimenteel, complex en daardoor niet altijd makkelijk te duiden noch te 'bemiddelen'. Cultuur omvat amateurkunst en musicals, cabaret en commerciële film maar ook moeilijker te begrijpen en soms complexe kunstvormen als hedendaags klassieke muziek en actuele beeldende kunst. Deze kunnen alleen bestaan door een combinatie van private en publieke ondersteuning. Niet alles wat goed is, is immers meteen herkenbaar. Niet alles wat interessant is, is noodzakelijkerwijze entertainend of ontspannend. Die 'complexe' kunstvormen – waarvoor een klein publiek bestaat dat wij gestaag en met bescheiden middelen proberen uit te breiden – zijn immers niet alleen 'het erfgoed van morgen' maar vooral de krachtbronnen die de stagnatie van een samenleving kunnen voorkomen en katalysatoren voor een voortdurende vernieuwing en ontwikkeling van een innoverende en dynamische samenleving.

Geografische kernpunten

In Uw uitgangspunten geeft U aan dat de focus zal liggen op "hoogwaardige geografische kernpunten". De Zaak NU vraagt zich af wat dit zal betekenen voor het veld van presentatieinstellingen. Dit veld is immers geografisch zeer verspreid. Wat gebeurt er met instellingen die net buiten een gemeente vallen? Deze geografische spreiding is van groot belang en zorgt voor een zeer gediversifieerd en landelijk goed gespreid publieksbereik.

Publieksbereik

De afgelopen weken bereikten ons tegenstrijdige signalen: U wilt dat instellingen zich met hun educatieve programma's richten op kinderen en jongeren (en dus niet op volwassen en senioren?). Er werd echter ook aangekondigd dat de Cultuurkaart hoogstwaarschijnlijk wordt opgeheven. U geeft in uw uitgangspuntennotitie aan dat U wilt dat de instellingen meer privaat geld werven. Kort daarvoor is echter de Matchingsregeling geschrapt die in het leven is geroepen om dit te stimuleren. De Zaak NU hoopt dat deze contraproductieve tegenstellingen bij de verdere ontwikkeling van toekomstig beleid zullen worden weggewerkt. Tevens hoopt De Zaak NU dat de verworvenheden uit het verleden – het genuanceerde cultuurbeleid waar Nederland zich internationaal op voor kan laten staan niet zal worden teruggebracht tot een reeks generieke stelregels en criteria.

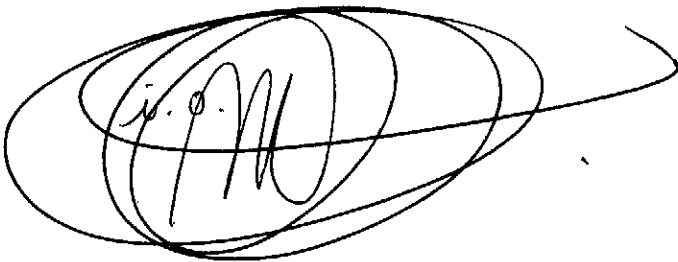
De directeuren van de Nederlandse cultuurfondsen formuleren in het NRC van 9 december helder dat Uw brief en de uitgangspunten die daarin worden geformuleerd, deels op oude ideeën omtrent het cultuurstelsel berusten. Zo is het al jaren gebruikelijk dat subsidie gepaard gaat met eigen bijdragen en worden publieksbenadering en -bereik altijd meegewogen in de beoordeling van projecten en programma's. De verankering van presentatie-instellingen in de samenleving en de relaties met het publiek die daaraan ten grondslag liggen (via cultuureducatie, maar ook via publicaties, debatten, rondleidingen enzovoort), zijn voor alle culturele instellingen een constant punt van aandacht.

Wij zijn ons als De Zaak NU – met alle collega's uit andere sectoren – bewust van de noodzaak van bezuinigingen. Deze zullen moeten worden doorgevoerd, gebaseerd op een visie op de culturele infrastructuur van ons land. Wij hebben subsidies altijd beschouwd als investeringen van de overheid in de sector. Die investeringen moet als instelling worden verdiend en zijn nooit vanzelfsprekend. De resultaten en het rendement van die investeringen zijn echter niet altijd cijfermatig vast te leggen. Ze uiten zich vooral in wat de Britten 'public benefits' noemen. Wij bepleiten dat deze 'public benefits' centraal zullen blijven staan in het Nederlandse beleid.

U geeft aan dat U gelooft dat cultuur er is voor iedereen. Dat is een stelling die wij onderschrijven. De Zaak NU vreest echter dat de maatregelen die U voor ogen hebt er in de nabije toekomst echter toe zullen leiden dat cultuur er alleen is voor 'iedereen' die het zelf kan betalen. Dat soort ongelijkwaardigheid lijkt ons niet wenselijk.

We hopen dan ook dat U en andere betrokkenen zich sterk zullen maken voor het bijsturen van het aangekondigde beleid en De Zaak NU gaat hierover graag met U en de Raad voor Cultuur in dialoog.

Hoogachtend,
Het bestuur van De Zaak NU en haar leden

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'J. P. M.', enclosed within a large, loopy, scribbled oval shape.